

Jaroslav Seifert – Útěcha

Slečno, slečno, vy se mračíte,
že po celý den vám přšelo?
Co by měla říkat tamhle ta malá jepice,
které přšelo po celý život?

Odkaz na on-line vizualizaci [ZDE](#)

AUTOR, TEXT, INTERPRETACE

Kouzelník fantazie, milovník žen i modernista

Jaroslav Seifert (1901–1986) je jediným českým držitelem Nobelovy ceny, kterou získal v r. 1984. On sám ji vnímal jako ohodnocení díla celé jedné generace, generace nezvalovsko-halasovské, do níž kromě Seiferta patřili ještě K. Biebl, V. Nezval, F. Halas, s jistým odstupem pak V. Holan, V. Závada a další.

Tato generace udělala pro českou poezii velmi podstatný kus práce. Na jejím začátku ale stojí překlad moderních francouzských básníků z pera Karla Čapka s názvem *Francouzská poezie nové doby*. Kromě jiných autorů tu najdeme např. báseň *Pásmo* G. Apollinaire, zcela zásadní text pro moderní českou poezii, který jí otevřel cestu k uvolněné obraznosti, vědomí, že není závazných lyrických témat. A především k jistotě, že pro báseň je stejně podstatný a důležitý sebemenší životní detail nebo velká světová myšlenka.

Tyto tvůrčí pochody daly vzniknout specificky českému literárnímu směru, který se stal předchůdcem surrealistických snah u nás a dostal jméno poetismus. Nadšení z rozvoje moderní techniky, která už není zneužívána válečnou mašinerií, radost z prostého, svobodného života, touha poznávat i ty nejbudnější kraje a radost z toho, že je to dnes díky moderní technice možné, to jsou základní atributy, na nichž poetismus stojí.

Poetické básně, ale též prózy (především díla V. Vančury) jsou tak fascinovány kabarety, kouzelníky, provazochodci, cirkusy, východními dálkami, spacími vozy vlaků, ale stejně tak sukničkami mladých žen, září slunce v pohasínajících lampách i každodenními výjevy pradelnek nebo mlékařů. Zkrátka, svět se najednou poetistům stává uvolněným rejmem obrazů a asociací, v nichž je bloudění neustálou radostnou hrou.

K neznámějším knihám tohoto ražení patří *Básně noci* V. Nezvala, *S lodí jež dováží čaj a kávu* K. Biebla, *Luk královny Dorošky* a *Rozmarné léto* V. Vančury, *Blouznivý vějíř* V. Holana a především *Na vlnách* T. S. F. J. Seiferta a K. Teigeho. Autorství Teigeho nebývá často zmiňováno, ale pokládáme je za jednoznačné, protože právě Karel Teige vypravil verše J. Seiferta do světa neobyčejně tvůrčím a doplňujícím způsobem, kdy vlastně vizuálně doplnil a zpřesnil volně plynoucí obrazy. Tak např. báseň *Počítadlo lásky* je koncipována jako skutečné dětské počítadlo, na němž jednotlivé kuličky odkazují k ženským nadržům atd.

Báseň *Útěcha* patří také do tohoto období a do této oblasti, její charakter je dán laškovnou zpěvností založenou na opakování, epizeuxis na počátku určuje celý tón básně: „Slečno, slečno, vy se mračíte,“ kde je patrné, že jde o něžný, komediální rozhovor, což je podpořeno zveličováním nepatrných věcí. To vše se trochu potmění připomínkou krátkosti jepičího života, ale ani tady nejde o temný tón nabádající k nějaké větší zodpovědnosti, ale je to jen asociativní motiv, dokreslující atmosféru milostné a nevinné hry. Krátký život jepice je tu spíše konstatováním, připomínkou toho, že lidský život, stejně jako celý svět se skládají jak z věcí velkých, tak malých neviditelných drobností, jež ale také zaslouží naši pozornost.

PRACOVNÍ METODICKÝ LIST

Cíl: Někdy je třeba uvolněné čtení básní „krotit“, zastavit, případně korigovat. Výsledek se totiž potom může na hony vzdálit původnímu textu. Vzniknout tak samozřejmě může dílo pozoruhodné, ať už audiovizuální, hudební, či dokonce literární, ale vždy jde už o něco jiného než o interpretaci. Nejde tu tedy o porozumění textu, ale jeho použití, využití. Na základě přitažlivé a fascinující metaforiky originálu můžeme řešit své osobní problémy. Taková činnost je samozřejmě zcela legální a možná, proto zde jeden takový případ uvádíme.

Jak se jmenuje figura, při které se opakují slova v rámci jednoho verše, a co v básni Útěcha způsobuje?

Figura se jmenuje epizeuxis a ve verši „Slečno, slečno, vy se mračíte“ navozuje atmosféru milostného setkání, ovšem toho prvorepublikového, velice cudného.

Kdy se odehrává samotný dialog?

Až po stráveném dni, což je dáno jednak minulým časem, jednak ale veršovou, uvolněnou intonací, která by v případě probíhajícího deště byla zřejmě jiná

Co pro vás symbolizuje poukaz na jepičí život ve verších: „Co by měla říkat tamhle ta malá jepice, / které přšlo po celý život?“

Intepretací může být hned několik, ale v každém případě by v nich měla být obsažena jistá míra humorného, nadlehčeného „chlácholení“, které je součástí rodící se milostné hry.

Jak se oslovení děje ve vizualizaci a kdy? Odpovídá obraz textu?

Je to při sprchování, podle všeho po milostném aktu (ruka za matným sklem koupelny). Zde by snad ještě mohlo odpovídat časové umístění konci dne, ale už zcela zmizela otázka dialogu dvou, chlapce a dívky, muže a ženy. Domníváme se, že už tady začíná svobodná cesta vizuální fantazie, která se od motiviky i metaforiky textu zcela odpoutává.

Jak je znázorněn obraz jepice?

Je vyjádřen nepřímou, ve chvíli, kdy si divák uvědomí, že čerstvě počatý plod končí svou pouť životem.

Jak je naznačen krátký život jepice v textu a jak ve vizuálu?

V textu je dán prostě konotativně, vychází se metonymicky ze znalosti krátkodobosti jepičího života. Jeho délka ovšem nemá žádné akcenty (je dobře nebo špatně, že žije tak krátce).

Ve vizualizaci má mravoučný charakter, je dán záběrem na dívku beroucí si prášek a záběrem na černou vodu vytékající do sprchy. Tím se zároveň celá situace hodnotí.

Odpovídá atmosféra vizualizace atmosféře textu? Proč?

Bohužel, ne. Je daleko temnější, nejde jen o černou barvu v závěru, ale o celkový výraz hlavní hrdinky. Jen voiceover naopak zachovává lehkost a hravost textu.

Líbí se vám daná vizualizace? Je pomůckou při interpretaci textu?

Otázka vkusu nechť zůstane otevřená. K porozumění textu ovšem dílo nepřispívá zejména v tom smyslu, že zcela opouští dobu, styl a umělecké směřování Seifertovy poezie dané doby. Na druhou stranu může plnit onu funkci, že si text student dokáže osvojit, přiblížit se k němu. Zkrátka: v této vizualizaci nešlo o interpretaci konkrétního textu, šlo zde zjevně o nadinterpretaci, kdy tvůrce vizualizace vložil do textu své obsahy bez vazby na text původní, nicméně výsledné dílo je funkční a schopné působit na dnešního diváka.